

Wetboek, zoals de verwijzende rechter ze interpreteert, niet discriminerend zijn.

B.12. De combinatie van art. 10 en 11 van de Grondwet met art. 6.1 en 13 EVRM leidt niet tot een andere conclusie.

B.13. De tweede prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

T-17403

NOOT – Zoals bekend, wijst de traditionele Eikendaal-rechtspraak van het Hof van Cassatie het optreden in rechte ter behartiging van een collectief belang door een rechtspersoon – doorgaans een vzw – radicaal van de hand: «Overwegende dat de rechtsoverdrager, naar luid van art. 17 Ger.W., niet kan worden toegelaten, indien de eiser geen belang heeft om ze in te dienen; dat, tenzij de wet anders bepaalt, de rechtsoverdrager ingesteld door een natuurlijke of rechtspersoon niet kan worden toegelaten, indien de eiser geen persoonlijk en rechtstreeks belang heeft, dit wil zeggen een eigen belang; dat het algemeen belang geen «eigen belang» is in die zin; overwegende dat het eigen belang van een rechtspersoon alleen datgene is wat zijn bestaan of zijn materiële en morele goederen, inzonderheid zijn vermogen, eer en goede naam, raakt; dat het enkele feit dat een rechtspersoon of een natuurlijke persoon een doel nastreeft, zij het een statutair doel, niet tot gevolg heeft dat hij een eigen belang tot stand heeft gebracht, nu toch een ieder gelijk welk doel kan opvatten» (Cass. 19 november 1982, RW 1983-84, 2029, noot J. Laenens; zie: P. Lemmens, «Het optreden van verenigingen in rechte ter verdediging van collectieve belangen», RW 1983-84, 2002-2026; zie ook: Cass. 25 oktober 1985, Arr. Cass. 1985-86, 249; Cass. 19 september 1996, Arr. Cass. 1996, nr. 319; Cass. 4 februari 2008, Arr. Cass. 2008, 307).

In een recent arrest heeft het Hof van Cassatie evenwel, met betrekking tot de uitoefening van de burgerlijke vordering voor het strafrecht, de volgende opening gecreëerd: «Volgens art. 3 Voorafgaande Titel Sv. behoort de rechtsoverdrager tot herstel van schade aan hen die de schade hebben geleden. Zij dienen te doen blijken van een rechtstreeks en persoonlijk belang. Indien een dergelijke rechtsoverdrager wordt ingesteld door een rechtspersoon die zich krachtens zijn statuten tot doel heeft gesteld de milieubescherming te bevorderen en ertoe strekt het met de bepalingen van het nationale milieurecht strijdig geacht handelen en nalaten van privépersonen en overheidsinstanties te betwisten, voldoet die rechtspersoon op het vlak van belang aan het ontvankelijkheidsvereiste voor het instellen van een rechtsoverdrager» (Cass. 11 juni 2013, P.12.1389.N).

Het Grondwettelijk Hof geeft met het geannoteerde arrest een volgende voorzet. Hoewel het de uiteenlopende interpretatie van het belangvereiste door de gewone hoven en rechtbanken, enerzijds, en het Grondwettelijk Hof, anderzijds, als zodanig niet discriminerend acht, stelt het toch een schending van het gelijkheidsbeginsel vast doordat bepaalde rechtspersonen voor de gewone rechter geen vordering kunnen instellen ter verdediging van een col-

lectief belang, terwijl andere rechtspersonen dat op grond van specifieke wetsbepalingen wel kunnen.

In het voorliggende geval gaat het meer bepaald om rechtspersonen die geen vordering kunnen instellen ten einde, in overeenstemming met hun statutair doel, een einde te maken aan onmenselijke en vernederende behandelingen in de zin van art. 3 EVRM (de vordering voor de verwijzende rechter had betrekking op de opvang van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen), terwijl andere rechtspersonen die een collectief belang aanvoeren dat verband houdt met de bescherming van de fundamentele vrijheden dat wel kunnen op grond van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden (art. 32), de wet van 23 maart 1995 tot bestraffing van het ontkennen, minimaliseren, rechtvaardigen of goedkeuren van de genocide die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het Duitse nationaalsocialistische regime is gepleegd (art. 4), de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (art. 30) en de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen (art. 35).

De vastgestelde schending van het gelijkheidsbeginsel is wellicht de voorbode van nog meer discriminaties, want er zijn – naast de reeds vermelde wetten – nog tal van andere wetten die, in afwijking van art. 17 en 18 Ger.W., toestaan dat verenigingen zich in bepaalde gevallen op een collectief belang kunnen beroepen wanneer zij een vordering instellen voor de gewone hoven en rechtbanken:

- de wet van 4 december 1990 op de financiële transacties en de financiële markten (art. 221, § 1);
- de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu (art. 2);
- de wet van 9 maart 1993 ertoe strekkende de exploitatie van huwelijksbureaus te regelen en te controleren (art. 9ter);
- de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (art. 87bis);
- de wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de mensensmokkel (art. 11, § 5);
- de wet van 24 november 1997 ertoe strekkende het geweld tussen partners tegen te gaan (art. 7);
- de wet van 26 mei 2002 betreffende de intracommunautaire vorderingen tot staking op het gebied van de bescherming van de consumentenbelangen (art. 7 opgeheven bij wet van 26 december 2013, voor zover het van toepassing is op de aangelegenheden geregeld door overeenkomstige bepalingen van het Wetboek van economisch recht);
- de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen (art. 20);
- de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (art. 127);
- de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument (art. 10);

- de wet van 12 mei 2003 betreffende de juridische bescherming van diensten van de informatiemaatschappij gebaseerd op of bestaande uit voorwaardelijke toegang (art. 5);
- de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (art. 113 opgeheven bij wet van 26 december 2013 en overgenomen in art. XVII.7 van het Wetboek van economisch recht);
- de wet van 28 augustus 2011 betreffende de bescherming van de consumenten inzake overeenkomsten betreffende het gebruik van goederen in deeltijd, vakantieproducten van lange duur, doorverkoop en uitwisseling (art. 20);
- de wet van 26 november 2011 tot wijziging en aanvulling van het Strafwetboek teneinde het misbruik van de zwakke toestand van personen strafbaar te stellen en de strafrechtelijke bescherming van kwetsbare personen tegen mishandeling uit te breiden (art. 43).

Weliswaar dwingen art. 10 en 11 Gw. de wetgever er niet toe de mogelijkheid om in rechte te treden ter behartiging van een collectief belang uit te breiden tot alle verenigingen, zo oordeelt het Grondwettelijk Hof, maar het stelt niettemin de hierboven vermelde discriminatie vast. De vraag rijst dan of de wetgever – die in elk geval moet optreden om de vastgestelde discriminatie weg te werken – niet beter meteen schoon schip maakt met de Eikendael-rechtspraak en op algemene wijze, zij het onder bepaalde voorwaarden, in de mogelijkheid voorziet voor verenigingen om in rechte te treden ter behartiging van een collectief belang?

De wetgever kan daarvoor inspiratie putten uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (zie o.a. arrest nr. 6/2013 van 14 februari 2013, overweging B.3.2) en van de Raad van State (zie o.a. arrest nr. 187.998 van 17 november 2008, punt 28.2.3.2) alsook uit de voormelde wetten en reeds bestaande wetsvoorstellen (zie o.a. het wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, DOC 53-1680/001 en het gelijkkluidende in de Senaat ingediende wetsvoorstel, *Parl.St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1293/1, alsook het wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en art. 3 van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, met het oog op de instelling ten voordele van de verenigingen van een rechtsvordering ter verdediging van collectieve belangen, *Parl.St.* Kamer 2011-12, DOC 53-0153/001). Al kan natuurlijk het Hof van Cassatie, als de gelegenheid zich aandient, ook zelf de poort verder openzetten...

Na het Hof van Cassatie zet ook het Grondwettelijk Hof met het geannoteerde arrest een voorzichtige stap in de richting van een erkenning van het collectief belang voor de gewone hoven en rechtbanken (te onderscheiden van de zogenaamde *class action*, waarover S. Voet, «Een Belgische vertegenwoordigende collectieve rechtsvordering: vier bouwstenen voor een Belgische class action», *RW* 2012-13, 682-697).

Jan Theunis

Hof van Cassatie

3e Kamer – 23 januari 2012

Voorzitter: de h. Fettweis

Rapporteur: mevr. Delange

Openbaar ministerie: de h. Palumbo

Advocaten: mrs. Mahieu en Oosterbosch

Bewijs – Burgerlijke zaken – Bekentenis – Buitengerechtelijke bekentenis – Bestemd om als bewijs te dienen voor tegenpartij – Geen vereiste

De buitengerechtelijke bekentenis in de zin van art. 1354 en 1355 BW impliceert niet dat ze is bestemd om als bewijs te dienen voor de tegenpartij. Het arrest dat in feite oordeelt dat de bekentenis vereist dat de persoon die ze aflegt, weet dat zijn verklaringen tegen hem als bewijs kunnen worden gebruikt, schendt art. 1354 en 1355 BW.

AR nr. C.11.0052.F

Instituut van Vastgoedmakelaars t/ F.H.

Volledige weergave: zie www.rw.be

NOOT – Zie in dezelfde zin: Cass. 20 december 2007, *TBBR* 2008, 452, noot L. Van Valckenborgh, *RW* 2009-10, 955; Cass. 25 mei 2009, *Arr.Cass.* 2009, 1379; Cass. 23 januari 2012, *Pas.* 2012, 184. Zie daarover uitvoeriger: B. Cattoir, *Burgerlijk bewijsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2013, p. 167-168, nr. 312.

Hof van Cassatie

3e Kamer – 23 januari 2012

Voorzitter-rapporteur: de h. Fettweis

Openbaar ministerie: de h. Palumbo

Advocaten: mrs. Mahieu, Oosterbosch en T'Kint

Verzekering – Motorrijtuigen – Vergoedingsregeling zwakke weggebruiker – Rechthebbenden van het slachtoffer – Subrogatie van de WAM-verzekeraar tegen de aansprakelijke derde – Slachtoffer alleen aansprakelijk voor het ongeval

Uit de bepalingen van art. 29bis, § 1, eerste lid en § 4 WAM-wet volgt dat de verzekeraar die de rechthebbenden van het slachtoffer heeft vergoed op grond van art. 29bis, § 1, eerste lid van dezelfde wet, in de rechten van deze rechthebbenden treedt.

Wanneer alleen het slachtoffer aansprakelijk is voor het ongeval, kunnen zijn rechthebbenden niet naar gemeen recht de vergoeding verkrijgen van de gevolgschade die zij hebben geleden ten gevolge van de lichamelijke letsels van het slachtoffer of zijn overlijden. Gelet op de volledige aansprakelijkheid van het slachtoffer voor het ongeval, kan niet zonder schen-